

VIDA PUST ŠKRGULJA
Ivanić-Grad

UDK 372.03.807

KLASIČNI JEZICI U KONTEKSTU NEKOG DRUKČIJEG PRISTUPA UČENJU STRANIH JEZIKA

Apstrakt: Kvalitativne i selektivne razlike u organizaciji nastave stranih jezika na početnom stupnju te nedovoljna informiranost o postojanju, značenju i smislu učenja klasičnih jezika u većini osnovnih škola u nas potakli su ideju i, potom, realizaciju eksperimentalnog tečaja za učenike 3. razreda osnovne škole neposredno prije početka učenja stranog jezika kao obaveznog školskog predmeta. Rezultati tečaja s radnim naslovom „Upoznajmo strane jezike“ mogu poslužiti pri oblikovanju budućih programa za prosvjetno-pedagoški rad s djecom u starosti od šest do devet godina.

Premda je nastava stranih jezika u našim osnovnim školama organizirana i kvalitativno i selektivno na vrlo različitim nivoima, u većini slučajeva konkretnih obrazovnih programa nailazimo na isti nedostatak. Riječ je o pomanjkanju neke cjelovite uvodne informacije o jeziku kao sredstvu sporazumijevanja, o fenomenu jezika i o smislu učenja stranih jezika i jezika uopće.

Glavne nedostatke postojećih nastavnih programa možemo sažeti i na slijedeći način:

- A– Zanemarivanje sklonosti, sposobnosti, nadarenosti, eventualnog predznanja i potrebe za učenjem nekog određenog stranog jezika i time zanemarivanje djeteta-učenika kao individualne osobe.
- B– Pomanjkanje odgovarajuće pripreme za učenje stranog jezika, osim u pojedinačnim slučajevima gdje koncept takve pripreme ovisi o individualnoj interpretaciji nastavnika. Posljedica je smanjena motiviranost učenika (prirođeni dar za jezik je prednost relativno malog broja učenika).
- C– Pristup se ne temelji na komparativnom prikazu jezika, a obavezni strani jezik se uči nekako „izvan konteksta“ – poput fizike ili kemije, a o razvoju u međusobnoj povezanosti barem indoevropskih ili glavnih evropskih jezika djeca u mnogim slučajevima ne čuju ništa sve do kraja osnovne škole.

- D– Klasični jezici su, usprkos razveseljavajućim uspjesima u nekim sredinama, još uvijek na marginama nastavnih programa. Negdje se čak i ne spominju.
- E– Rezultati istraživanja, kao i zapažanja iz svakodnevnog javnog života, uključivo iz sredstava informiranja, pokazuju zabrinjavajuće nisku razinu znanja u korištenju stranih izraza, čak i stručne terminologije.

Na tim je osnovama izrasla ideja o mogućnosti uvođenja neke temeljne pripreme za učenje stranog jezika u osnovnoj školi, koja je kasnije prerasla u koncept programa tečaja s radnim naslovom „Upoznajmo jezike drugih“, namijenjenog učenicima osnovne škole u periodu neposredno prije početka učenja stranog jezika u okvirima redovne nastave.

Zahvaljujući izvanrednom razumijevanju rukovodstva i prosvjetno–pedagoškog savjeta Osnovne škole „Žeravinec“ u Ivanić–Gradu, tečaj je uspješno realiziran u proljeće 1989. godine. Obuhvatio je dvije grupe učenika 3. razreda koji su radili po skraćenom programu u okvirima eksperimentalne fakultativne nastave. Interes je bio izvanredno veliki. U tečaju je sudjelovalo čak 60 učenika, svi uz pismeno odobrenje roditelja.

Zadaci tečaja su bili:

1. Provjeriti sposobnosti djece za učenje stranog jezika
2. Učenicima predstaviti, na odgovarajuće prilagođenom nivou, komparativni pregled razvoja indoevropskih jezika i ukazati na međusobnu povezanost i srodnost jezika
3. Upoznati učenike s glavnim evropskim jezicima i grupama jezika kojima pripadaju
4. Ukazati na značenje i ulogu klasičnih jezika kako s aspekta lingvistike, tako i s aspekta razvoja evropske kulture i civilizacije
5. Dati što veću inicijativu učenicima i zajedno s njima oblikovati konačni program rada

Princip rada se zasnivao na međusobnom ispreplitanju učenja i igre, na što većem aktivnom sudjelovanju učenika, poticanju spontanih reakcija i uključivanju velikog broja različitih audio–vizuelnih pomoćnih nastavnih sredstava u rad s učenicima, a konačni cilj bio je u savladavanju osnovne globalne informacije o jeziku kao društvenoj i civilizacijskoj kategoriji, o jezicima s kojima se susrećemo u svakodnevnom životu, te o mogućnostima koje znanje tih osnova daje učeničku u okvirima nastave i izvan njih.

Osnovno polazište koncepta rada je tvrdnja da nijedan jezik u osnovi nije strani jezik (fenomen prirodnog jezika). Treba ga samo upoznati, postepeno, kao što se upoznaju novi prijatelji. Takav je bio

i pristup programu koji je realiziran po sljedećim osnovnim jedinicama:

I. UVODNI DIO

Mogućnosti sporazumijevanja živih bića, posebno ljudi /igra, improvizacija/; razvoj govora i pisma kao mogućnosti trajnog zapisivanja poruka

II. JEZIK – GOVOR I PISMO

Fenomen prirodnog i stranog jezika; umjetni jezici; igre stranim riječima iz svakodnevnog života; razvoj pisma / od Altamire do abecede/; vrste pisma/ geografsko i kronološko/

III. JEZIK – RAZVOJNO

Glavne grupe jezika; geografska rasprostranjenost i brojčana zastupljenost pojedinih jezika u svijetu; indoevropsko „stablo jezika“

IV. SLAVENSKI JEZICI

Geografska orijentacija; osnovna podjela; komparacije s primjerima /jezik, narodno blago, umjetnost/

V. KLASIČNI JEZICI

Značenje antike za evropsku i svjetsku civilizaciju i kulturu; jezik – razvojno; refleksije u modernim jezicima; stručna terminologija

VI. ROMANSKI JEZICI

Prikaz kao kod slavenskih jezika; komparativni prikaz razvoja iz latinskog jezika

VII. GERMANSKI JEZICI

Pristup kao kod slavenskih i romanskih jezika.

Program je u najvećoj mogućoj mjeri praćen slikom i zvukom /glazba, zvuk, govor, glasanje životinja/, uz povremeno sudjelovanje djece /pjevanje, čitanje, crtanje/.

Na završetku tečaja učenici su odgovarali na 19 pitanja iz upitnika. Premda je na rezultate ankete utjecala i spremnost učenika za rad u toku pojedinih faza tečaja te vremenska ograničenja, oni ipak mogu dati osnovu za moguća daljnja razmišljanja o preoblikovanju postojećih programa nastave stranih jezika za djecu u starosti od šest do devet godina.

Rezultati pokazuju vrlo velik interes učenika za tečaj koji je većini djece bio vrlo zanimljiv, što pokazuje i gotovo stopostotno redovito sudjelovanje na nastavi. Za dvije trećine učenika mnogi podaci su bili novi, a za jednu trećinu bilo je novo sve što su čuli na tečaju. Osim nekolicine, učenici do tada još nisu učili neki strani jezik. Na pitanja svrstavanja pojedinih jezika u glavne grupe evropskih jezika, u slučaju glavnih jugoslavenskih jezika odgovori su bili u 80% pravilni,

dok su odstupanja u slučaju grupiranja pojedinih romanskih jezika mnogo veća. Za potrebu učenja klasičnih jezika izjasnilo se više od polovine učenika, što su argumentirali na različite načine /n.pr.: jer su lijepi, jer će tako više znati, jer ćemo tako upoznati jezik naših predaka, jer ćemo se tako bolje snalaziti u stranim zemljama isl./.

Ipak, na pitanje izbora obaveznog ili fakultativnog jezika većina se opredijelila za moderne jezike, naročito za engleski i njemački. Zanimljivo je da je na pitanje da li je lakše učiti uz igru pozitivno odgovorilo dvije trećine djece, dok trećina učenika smatra da treba učenje odijeliti od igre. Na pitanje što se učenicima najviše sviđjelo, u većini slučajeva navode se elementi spontane suradnje i uključivanje audio-vizuelnih pomagala, a na pitanje da li je tečaj proširio njihovo znanje, da li je takav tečaj potreban i da li bi se ponovo uključili u rad, gotovo svi učenici odgovorili su pozitivno. Isto vrijedi i za pitanje da li bi učenike zanimala knjižica – slikovnica s tom tematikom. Osim trojice, svi su učenici pokazali velik interes za takvu publikaciju i budući da sličnih izdanja kod nas još nema, vrijedilo bi razmisliti o mogućnostima za pripremu slikovnice, dopunjene audio-kasetom, a možda i video-snimkom kao pomoćnog nastavnog sredstva ili priručnika za individualno obrazovanje na nižem stupnju.

SUMMARY

Vida Pust Škrkulja: CLASSICAL LANGUAGES AS A PART OF THE LANGUAGE LEARNING PROGRAM IN ELEMENTARY SCHOOLS – AN INTRODUCTORY APPROACH (EXPERIMENTAL)

The general approach to the learning of foreign languages, and in particular, of the classical languages in primary schools of Yugoslavia shows significant differences in the selection and the quality of language teaching. The experimental course under the title „Let's find a way to foreign languages“ performed with two groups of school-children from the 3rd class of a primary school in Ivanić-Grad in spring 1989, was programmed as an introduction to general comparative linguistics, with the purpose of language teaching-and-learning, as well as the importance of classical languages in education and the role of classical antiquity and its heritage in the history of European culture and civilization.

The program comprised the following topics:

- A- Introduction: ways of communication in the living world, communications among human beings, the origin of language, the development of writing.
- B- The language phenomenon; mother tongue, foreign and artificial languages, their possible interconnections.
- C- Living languages of the world: main groups, the Indo-European „language tree“, main European languages and their geographical expansion through history.
- D- Main groups of European languages and main individual languages.

The „play-and-learn“ method, combining an extensive use of audio-visual media and a rather free and spontaneous exchange between the class and the teacher, proved highly positive. The results obtained by the questionnaire at the end of the course confirm the initial idea of the necessity of preparing a new, more comprehensive approach to the learning of foreign languages at this particular stage of education.